

RN 116

IGU INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE
EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI

PROBLEMATIKA MEŠANIH DELAVSKO-KMEČKIH GOSPODINJSTEV
Z OZIROM NA INTENZIVNOST KMETIJSKE PRIDELAVE

MRT Čentiba 1984

Ljubljana, maj 1985

Nosilec naloge: Drago Kladnik

Avtor teksta: Drago Kladnik

Sodelavci: Jasmina Breznik

Anamarija Čuk

Gabi Feher

Janez Goleš

Peter Goleš

Valerija Gyoha

Andrej Jakl

Mojca Kaš

Franc Kernjak

Janja Kert

Ivan Lah

Leon Majerič

Martina Piko

Urša Salobir

Robert Ščap

Kartografska obdelava: Tomo Vugrin

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO UNIVERZE EDVARDA KARDELJA
Ljubljana, Trg francoske revolucije 7

PROBLEMATIKA MEŠANIH DELAVSKO-KMEČKIH GOSPODINJSTEV Z
OZIROM NA INTENZIVNOST KMETIJSKE PRIDELAVE

Naročnik: Občinska raziskovalna skupnost Lendava

Nosilec raziskave:
Drago Kladnik, prof.

Drago Kladnik

Direktor:
mag. Rado Genorio

R. Genorio

K A Z A L O

	Stran
1. Splošne značilnosti	1
2. Demografske značilnosti	6
2.1. Delovna sila na kmetiji	10
2.2. Problematika nasledstva	12
3. Zemljiška struktura	13
3.1. Problematika zemljiške razdrobljenosti.....	18
3.2. Spremembe v lastništvu zemlje	19
4. Intenzivnost izrabe kmetijskih površin	22
5. Kooperacija s kmetijsko zadrugo	24
6.1. Prednosti in slabosti pri sodelovanju s kmetijsko zadrugo	27
6. Tržnost kmetijskih proizvodov.....	27
6.1. Proizvodna usmerjenost	32
6.2. Živinski fond	35
7. Kmetijska mehanizacija	40
8. Stavbni fond.....	43
8.1. Starost stanovanjskih hiš	43
8.2. Gospodarska poslopja	44
9. Infrastrukturna opremljenost gospodinjstev.	46
10. Seznam tabel	47

1. Splošne značilnosti

Sprememba družbene ureditve po drugi svetovni vojni je bila povod za modernizacijo gospodarstva. Z razvojem industrije v mestnih središčih je prišlo tudi do deagrarizacije, kar je imelo zelo negativne posledice na vasi. Delovno najbolj aktivno prebivalstvo se je preseljevalo v mesta, ki so dobesedno "požirala" nekvalificirano delovno silo. V periferiji pa so ostajale agrarne površine neobdelane in neizkoriščene.

V drugi fazi povojnega razvoja smo začeli graditi industrijske objekte tudi izven industrijskih centrov, in to je bil tudi prvi korak pri zaustavitvi pretirane deagrarizacije in izseljevanja v tujino. Z razpletanjem komunikacijskih mrež (predvsem cest) je prišlo do dnevnih migracij in do tesnejše povezave med vasjo in mestom. Takšen razvoj je omogočil lastnikom zemlje, da so se kljub redni zaposlitvi še vedno ukvarjali z delom na zemlji in tako je vas poleg tradicionalne agrarne funkcije prevzela tudi vlogo spalnega naselja za nekmečko delovno silo.

V naselju Čentiba smo anketirali približno 4/5 prebivalstva ali 196 gospodinjestev. Razdelili smo jih v več socioekonomskih grup:

- čisto kmečko (25)
- mešano pretežno kmečko (5)
- mešano enakovredno (31)
- mešano pretežno nekmečko (29)
- čisto nekmečko (106).

Zaposlovanje posameznih družinskih članov je bil glavni kriterij za klasifikacijo.

Leta 1971 je bil delež mešanih delavsko kmečkih gospodinjestev v Čentibi dobrih 20 %. Ta odstotek se je v zadnjih 13 letih precej povečal, ker se je stopnja industrializacije povečala. Pojav mešanih delavsko kmečkih gospodinjestev je lahko tudi pozitiven. Obravnavamo pa ga lahko tudi kot negativen pojav, ker zavira razvoj posodobitve in tržne usmeritve kmetij.

Za dvojno dejavnost je zelo pomemben ekonomski vidik, saj imajo delavsko-kmečka gospodinjstva večji dohodek od delavskih, pa tudi od čistih kmečkih gospodinjstev.

Tabela št.1: Nekateri pokazatelji kmetijske proizvodnje z ozirom na socioekonomsko strukturo gospodinjstev

	št.delovnih moči na gospo- dinjstvo	površina obdel.zemlje na gospod. v ha	povprečno število GNŽ na gospodinjstvo	površ.obdel. zemlje na delmoč v ha	št.GNŽ na ha obdel. zemlje	Št.GNŽ na del. moč
čisto kmečko	0,56	0,78	1,59	1,38	2,04	2,83
mešano pretežno kmečko	1,52	2,54	9,14	1,67	3,60	6,01
mešano enakovredno	1,18	1,28	5,29	1,08	4,12	4,46
mešano pretežno nekmečko	1,19	0,77	1,53	0,64	1,99	1,28
čisto nekmečko	0,33	0,21	0,42	0,63	2,05	1,28
S k u p a j	0,65	0,59	1,73	0,91	2,92	2,65

Tabela št.2: Nekateri pokazatelji kmetijske proizvodnje z ozirom na starostne strukture gospodinjstev

	št.del. moči na gospo- dinjstvo	površina obdel.zemlje na gospod. v ha	povpreč.št. GNŽ na gospo- dinjstvo	površina obdel.zemlje na del.moč v ha	št.GNŽ na obdel. zemljo na ha	Št.GNŽ na delovno moč
mlado	0,57	0,44	1,40	0,77	3,19	2,47
zrelo	0,52	0,28	0,64	0,53	2,32	1,23
generacijsko	1,15	1,37	4,53	1,18	3,31	3,92
starajoče	0,85	0,66	2,37	0,78	3,57	2,78
ostarelo	0,37	0,43	0,54	1,15	1,23	1,42
S k u p a j	0,65	0,59	1,73	0,91	2,92	2,65

Tabela št.3: Nekateri pokazatelji kmetijske proizvodnje z ozirom na občevalni jezik gospodinjstev

	Št.del. moči na gospo- dinjstvo	Površina obdel.zeml. na gospo- dinjstvo	Povprečno št. GNŽ na gospo- dinjstvo	Površina obdel.zemlje na del.moč v ha	Št.GNŽ na ha obdel. zemlje	Št.GNŽna delovno moč
madžarsko	0,60	0,68	1,79	0,97	2,63	2,57
slov.-madžarsko	0,64	0,51	7,28	0,79	6,99	5,53
slovensko	0,35	0,15	0,45	0,43	6,71	2,64
S k u p a j	0,65	0,59	1,75	0,91	2,92	2,65

2. Demografske značilnosti

V demografskih karakteristikah se odražajo elementi družbeno-ekonomskega razvoja in so dober pokazatelj ekonomske moči posameznih socioekonomskih grup.

Starostna struktura gospodinjstev v Čentibi kaže zaskrbljujoče značilnosti. Najbolj pereč problem je pri čistih kmečkih gospodinjstvih, saj je med njimi le 4 % mladih družin. Če k temu prištejemo še 16 % zrelih gospodinjstev in upoštevamo, da med njimi ni generacijskih gospodinjstev, lahko ugotovimo, da je v kategoriji perspektivnih gospodinjstev le 20 % enot, medtem ko je v kategoriji neperspektivnih gospodinjstev kar 56 % enot. Starostna struktura je mnogo ugodnejša v vseh treh mešanih tipih gospodinjstva, še zlasti pa pri nekmečkih gospodinjstvih, saj je pri teh kar 68,4 % perspektivnih enot. Neperspektivnih je le 10,4 % gospodinjstev. Na mešanih kmetijah skorajda ni ostarelih družin, zato pa v grupi mešanih pretežno kmečkih in mešanih enakovrednih ter mešanih pretežno nekmečkih družin prevladujejo generacijske družine. Zaskrbljujoče staranje čistega kmečkega prebivalstva je v veliki meri posledica doseljevanja mladega, za delo sposobnega prebivalstva, ki se zaposluje izven kmetijstva in se odloča za delo v Lendavi, ki je industrijsko središče lendavske občine. To pa je tudi vzrok, da je odsotna srednja generacija, kar ima za posledico majhno število otrok.

Tabela št. 4: Socioekonomska struktura gospodinjstev z ozirom na njihovo starostno strukturo

	Mlado		Zrelo		Generac.		Starajoče		Ostarelo		Skupaj	
čisto kmečko	1	4,0 1,3	4	16,0 13,8	-	-	6	24,0 24,0	14	56,0 36,8	25	100 12,8
mešano PK	-	-	-	-	3	60,0 9,7	2	40,0 8,0	-	-	5	100 2,6
mešano E	5	16,1 6,6	4	12,9 13,8	6	19,4 19,4	4	12,9 16,0	12	38,7 34,2	31	100 15,8
mešano PN	10	34,5 13,2	4	13,8 13,8	12	41,4 41,9	3	10,3 12,0	-	-	29	100 14,8
čisto nekmečko	59	55,7 78,9	17	16,0 58,6	9	8,5 29,0	10	9,4 40,0	11	10,4 28,9	106	100 54,1
S k u p a j	75	100 38,2	29	100 14,6	30	100 15,6	25	100 12,6	37	100 19,1	196	100

Tabela št.5: Socioekonomska struktura gospodinjstev z ozirom na njihov občevalni jezik

	madžarski		madž.-slov.		slovenski		Skupaj	
čisto kmečko	20	80,0 14,5	2	8,0 5,1	3	12,0 15,8	25	100,0 12,76
mešano pretežno kmečko	4	86,0 2,9	1	20,0 2,5	-	-	5	100,0 2,55
mešano enakovredno	26	83,9 18,8	4	12,9 10,3	1	5,3 5,3	31	100,0 15,82
mešano pretežno nekmečko	21	72,4 15,2	6	20,7 15,4	2	6,9 10,5	29	100,0 14,8
čisto nekmečko	67	63,2 48,6	26	24,5 66,6	13	12,3 68,4	106	100,0 54,08
S k u p a j	138	70,4 100	39	19,9 100	19	9,7 100	196	100,0

V Čentibi živita slovenska in madžarska narodnost, ki izkazuje različno socioekonomsko strukturo gospodinjstev. Čistih kmečkih gospodinjstev je tako pri slovenski, kakor pri madžarski narodnosti 15 %, medtem ko je v gospodinjstvih v katerih govorijo oba jezika 5 % čistih kmečkih gospodinjstev. Tako majhen odstotek čistih kmečkih gospodinjstev je prav gotovo posledica ogrskega dednega prava, po katerem je moral vsak otrok dobiti del zemlje. To pa je povzročilo veliko posestno razdrobljenost. Kmetije so pogosto tako majhne, da se obdelovanje ne izplača. Dejstvo, da je v Čentibi tudi pri slovenski narodnosti majhen odstotek čistih kmečkih gospodinjstev, je posledica tega, da madžarska narodnost živi na tem ozemlju avtohtono in da so se Slovenci sem priseljevali, vendar so zaradi pomanjkanja zemljišč za prodajo kupovali predvsem majhne parcele, ki pa so sčasoma postale premajhne in danes ne zadoščajo za preživljanje družin.

Ker zemlja ne more prehraniti družin, se vse večje število prebivalcev, tako slovenske kot madžarske narodnosti odloča za kmetovanje po delu. Tako je v Čentibi vse več mešanih kmečkih gospodinjstev in sicer pri madžarski narodnosti kar 37 % (od tega mešana pretežno kmetijska 29 %, mešana enakovredna 18,8 % in mešana pretežno nekmečka 15,2 %), medtem ko je mešanih gospodinjstev, v katerih govorijo oba jezika 30 % (od tega mešano pretežno kmečka 15,4 %). Pri slovenski narodnosti je 16 % mešanih kmečkih gospodinjstev (od tega mešana enakovredna 5,3 % in mešana pretežno nekmečka 10,5 %). Čisto nekmečkih gospodinjstev v Čentibi je pri slovenski narodnosti 68,4 %, pri madžarski narodnosti 48,6 % in pri gospodinjstvih v katerih govorijo oba jezika 66,6 %.

2.1. Delovna sila na kmetiji

V naselju Čentiba je med anketiranimi gospodarji (možmi) stalno zaposlenih na kmetiji 24,7 %, med gospodaricami (ženami) 42,8 %. Med nasledniki jih je 1,9 %, ki delajo izključno na kmetiji in je pričakovati manjši delež čistih kmetov v naslednjih letih.

Slabe možnosti za pridobivanje dohodka iz kmetijstva se odražajo v naslednjem:

- imajo premalo zemlje (povprečna velikost posestev 0,9 ha),
- razdrobljenost parcel,
- nizke cene za pridelke,
- iz finančnih razlogov nemogoč nakup umetnih gnojil,

Vse to sili večino gospodarjev v redno zaposlitev izven kmetijstva.

Upoštevati je treba obremenjenost žene, ki ji preostane delo v gospodinjstvu, vzgoja otrok in velik delež pri obdelavi posestva. Pri tem pa nima možnosti za porodniški dopust.

Po drugi svetovni vojni se je demografska in poklicna struktura članov gospodinjstev s kmečkimi gospodarstvi močno preobrazila. Ravninska in prometno dobro povezana področja so spremenila demografsko in gospodarsko strukturo gospodinjstev. To se da dobro razbrati s podatkov, ki smo jih dobili iz anket.

V razredih, kamor so vključeni starejši ljudje (nad 60 let) prevladuje stalno delo na kmetiji kot edini poklic. Pri mlajših ljudeh, predvsem pri moških, je opazno zmanjšanje čistih kmetov, ki dodatno služijo denar v izvenkmetijskih dejavnostih. Ženske pa še vedno v glavnem delajo na kmetiji. Občasno dela na kmetiji znatno več moške populacije. Pojav je najbolj pogost pri mladih ljudeh, ki se šolajo in pri ostarelih, kjer je delovna zmožnost precej zmanjšana. V teh dveh razredih je tudi največji delež tistih, ki sploh ne delajo na kmetiji (mladina, ki se šola, stari ljudje, ker so dela nezmožni).

2.2. Problematika nasledstva

Nasledstvo oz. prevzemništvo kmetij postaja v naši stvarnosti vse večji problem. Mnoge kmetije brez zagotovljenega naslednika so obsojene na propad. Tudi v primeru Čentibe se opazi, da je procentualno največ kmetij brez naslednika in sicer 36 %. Največji delež (60 %) je pri čistih kmetih in pri mešano pretežno kmečkih družinah. Glede na občevalni jezik kmetijstvo najbolj nazaduje pri slovensko govorečih, s 40 % kmetijami brez nasledstva. Najboljše je stanje pri kmetih s slovensko madžarskim občevalnim jezikom. Z ozirom na starost je pri ostarelih gospodinjstvih število brez nasledstva največje in sicer 55,6 %.

Družina na kmetiji je praviloma večgeneracijska. Če je gospodar starejši, ima praviloma odrasle otroke, katerih eden je potencialni naslednik. Ta se intenzivneje vključuje v delo na kmetiji. To se opazi tudi v Čentibi, kjer je pri generacijskem prebivalstvu največ naslednikov, ki bodo kmetovali izključno kot kmeti (7,4 %).

Padanje deleža mladih kmetov velja tudi za Čentibo. Iz čisto kmečkih družin ni nobenega naslednika, ki bi prevzel kmetijo kot čisti kmet. Zanimivo je, da pri mešano pretežno kmečkem prebivalstvu 3,2 % družin misli kmetovati izključno kot kmetje.

V 35 % primerov pa se o nasledstvu še ne razmišlja, ker je gospodar še mlad ali pa se naslednik še ni dokončno odločil o obliki kmetovanja.

3. Zemljiška struktura

Zemljiška struktura predstavlja enega izmed najpomembnejših dejavnikov kmetijske proizvodnje. Zaradi borbe za hrano, modernizacije in tehnizacije kmetovanja se njen pomen vedno znova opaža. Dejstvo, da je današnja zemljiška struktura ob upoštevanju navedenega razvoja izrazito negativna, kaže na problem, ki je povsod močno prisoten. Na problem tradicije in na težave pri poskusih prilagajanja posestne strukture moderni mehanizaciji. Tako ostaja večina slovenskega kmetijskega prostora še vedno oblikovana v smislu načina kmetovanja polpretekle dobe, se pravi samooskrbnega in polikulturenega pridelovanja, kar pa seveda otežuje prizadevanja po modernizaciji in še posebno po racionalizaciji kmetijskih opravil. Poglavitne slabosti zemljiške strukture so največkrat v negativnih socialno posestnih razmerah, majhnih posestvih ter v razdrobljenosti posesti. Kombinacija le teh pomenijo najneugodnejšo obliko v smislu nadaljnje intenzivne obdelave, upošteva se seveda optimalno proizvodno usmerjenost.

Tabela št.7: Nasledstvo na kmetiji z ozirom na socialnoekonomsko strukturo gospodinjstev

	izključno kot kmet		kot polkmet		gospodar je še mlad in ne razm.		nasl.se še ni odložil		ne		Skupno	
čisto kmečko	-		3	15,0 8,6	1	5,0 5,6	4	20,0 12,9	12	60,0 24,0	20	100 14,5
mešano PK	-		1	25,0 2,8	-		1	25,8 3,2	2	50,8 4,0	4	100 2,9
mešano E	1	3,2 33,3	5	16,1 13,9	6	11,4 33,3	5	16,1 16,1	14	45,2 28,0	31	100 22,5
mešano PN	2	6,9 66,7	13	44,8 36,1	2	6,9 11,1	8	27,6 25,8	3	13,8 8,0	29	100 21,0
čisto nekmečko	-		14	25,9 38,9	9	16,7 50	13	24,1 41,9	18	33,3 36,0	54	100 39,1
S k u p a j	3	2,2 100	36	26,1 100	18	13,0 100	31	22,5 100	50	36,2 100	138	100

Tudi v katastrski občini Čentiba so navzoče vse naštete slabosti. Glede na socialnoekonomsko strukturo gospodinjstev imajo največ zemlje mešana pretežno kmečka gospodinjstva (povpr. 2,86 ha na gospodinjstvo), od tega 2.54 ha obdelovalne zemlje in od tega 0,31 ha vinogradov, zatem mešana enakovredna gospodinjstva (povprečno 2.04 ha/ gospodinjstvo... 1.28 obdelovalne zemlje, 0.31 ha vinogradov), in šele nato čista kmečka gospodinjstva (povprečno 1.28 ha/gospodinjstev, 0.78 ha obdelovalne zemlje, 0.30 ha vinogradov), tesno jim sledijo mešana pretežno nekmečka gospodinjstva (povprečno 1.12 ha/gospodinjstvo, 0,78 ha obdelovalne zemlje, 0.30 ha vinogradov) in na koncu še čista nekmečka gospodinjstva (povprečno 0.35 ha/gospodinjstvo., 0,20 ha obdelovalne zemlje, 0.12 ha vinogradov).

Iz teh podatkov je razvidno, da imajo čista kmečka gospodinjstva v glavnem manjše kose zemlje, medtem ko imajo največje kose gospodinjstva, ki se ne ukvarjajo prvenstveno s kmetijstvom. Tukaj se že kažejo negativne socialno posestne razmere in slabo usklajena kmetijska politika. Struktura gospodinjstev pa še nadalje poslabšuje ta položaj, saj je od vseh gospodinjstev le 12,8% kmečkih in le 2,6% mešanih kmečkih gospodinjstev in kar 54,1 % čistih nekmečkih ter 14,8 % mešanih pretežno nekmečkih.

Vsi tukaj omenjeni podatki so dobljeni na podlagi anketiranja. Iz podanih podatkov je možno ugotoviti tudi močno razkositost zemlje, saj je največ gospodinjstev takšnih z malo zemlje. Znova ena slabost v zemljiški strukturi.

Ugotavljamo tudi, da je največ gospodinjstev, ki nimajo zemlje čistih nekmečkih, sledijo jim pa kmečka gospodinjstva, kar kaže na manjšanje števila takšnih gospodinjstev, saj gre predvsem za ostarela oziroma starajoča gospodinjstva oziroma za kmete, ki so nekoč delali na posestvih drugih, sami pa zemlje niso imeli.

Z ozirom na starostno strukturo ugotavljamo, da imajo največja posestva generacijska gospodinjstva, sledijo starajoča in mlada gospodinjstva. Precej zemlje je tudi v rokah ostarelih gospodinjstev, kar ni razveseljivo. Najmanjša posestva imajo zrela gospodinjstva.

Z ozirom na občevalni jezik imajo največ zemlje madžarsko govoreča gospodinjstva, sledijo gospodinjstva, ki občujejo v madžarskem in v slovenskem jeziku in na koncu gospodinjstva, ki se sporazumevajo v slovenskem jeziku. Vzroki so v avtohtonosti madžarskega prebivalstva, ker priseljeni Slovenci niso imeli možnosti pridobitve zemlje.

Tabela št.8: Delež gospodinjstev brez zemlje z ozirom na njihovo socioekonomsko strukturo

čisto kmečko	5	20,0 %
mešano PK	1	20,9 %
mešano E	-	
mešano PN	-	
čisto nekmečko	52	49,1 %
S k u p a j	58	29,6 %

Tabela št.9: Povprečna velikost posesti z ozirom na socioekonomsko strukturo gospodinjstev (v arih)

	skupna posest	obdel.zemlja	vinogradi
čisto kmečko	172,9	78,0	30,5
mešano PK	286,0	254,0	31,0
mešano E	204,3	128,3	30,7
mešano PN	112,0	76,8	24,3
čisto nekmečko	35,3	20,5	12,0
S k u p a j	91,6	58,5	19,6

Tabela št.10: Velikost posesti z ozirom na socialnoekonomsko strukturo gospodinjstev

	do 0,2 ha		0,2-0,5 ha		0,5-1ha		1-2 ha		2-5ha		nad 5ha		Skupaj	
čisto kmečko	4	20,0 19,0	4	20,0 11,8	2	10,0 10,0	5	25,0 15,6	3	15,0 13,0	2	10,0 25,0	20	14,5 100
mešano PK	-		-		-		-		4	100 17,4	-		4	2,9 100
mešano E	2	6,5 9,5	7	22,6 20,6	4	12,9 20,0	4	12,9 12,5	9	29,0 39,1	5	16,1 62,5	31	22,5 100
mešano PN	4	13,8 19,0	4	13,8 11,8	3	10,3 15,0	13	44,8 40,6	4	13,8 17,4	1	3,4 12,5	29	21,0 100
čisto nekmečko	11	20,4	19	35,2	11	20,4	10	18,5	3	5,6	-		54	39,1
Skupaj	21	15,2 100	34	24,6 100	20	14,5 100	32	23,2 100	23	16,7 100	8	5,8 100	138	100

3.1. Problematika zemljiške razdrobljenosti

Pomemben dejavnik v zemljiški strukturi je tudi razparceliranost posesti in oddaljenost zemljiških kosov od doma. Na področju katastrske občine Čentiba smo z anketiranjem ugotovili 6,4 parcel na gospodinjstvo, od tega 18 takšnih, ki so oddaljene več kot 1 km od doma.

Zemljiška razdrobljenost je ena izmed pglavitnih slabosti zemljiške strukture in je še zlasti vpijoča v dobi mehanizacije in tehnizacije kmetovanja, ko je uporaba kmetijskih strojev zaradi premajhnih parcel neekonomična, ponekod pa tudi fizično otežkočena oziroma onemogočena.

Zemljiška razdrobljenost je bila v polpretekli dobi prisotna tudi v drugih evropskih deželah, tako na vzhodu, kot na zahodu, vendar so jo z agrarnimi reformami in komasacijami izkoreninili in dosegli funkcionalno urejenost zemljišč. Pri nas pa so razvojne poteze žal drugačne in vodijo v smer vse intenzivnejše zemljiške posestne razdrobljenosti. Posestva se še nadalje drobijo, stopnja podružabljanja kmetijskih zemljišč pa je nizka. Zakonski ukrepi v zvezi z zaščitenimi kmetijami se niso pokazali za pretirano uspešne, ker je v praksi v zvezi z izvajanjem politike vrsta nejasnosti, pomanjkljivosti, pa tudi izigravanja. Vse večja intenzivnost drobljenja posesti pa vpliva tudi na težavno organizacijo kmetijske proizvodnje.

Vse manj časa se porabi samo za delo na zemlji, vse več časa pa gre na račun prevozov, kajti pogosto sestavlja posestvo več med seboj precej oddaljenih zemljiških kompleksov. Zato so najbolj oddaljeni kosi vse slabše obdelani in podvrženi opuščanju.

Dejavnikov, ki vplivajo na zemljiško razdrobljenost je več in sicer:

- reliefna razmere,
- dedovalna politika,
- razni prostorski posegi,
- socialno preslajanje podeželja ...

Vsak izmed zgoraj naštetih dejavnikov po svoje vpliva na zemljiško razdrobljenost.

3.2. Spremembe v lastništvu zemlje

Tako kot v drugih občinah, prihaja tudi v Lendavski do sprememb v lastništvu. Do tega prihaja zaradi različnih razlogov npr.:

- problematike nasledstva,
- pomanjkanje delovne sile,
- ostarela delovna sila,
- socioekonomsko prestrukturiranje,
- migracije zaradi različnih vzrokov,
- pomanjkanje materialnih dobrin,
- modernizacija obdelovalnih postopkov (nabavljanje kmetijskih strojev).

Na podlagi anketiranja smo ugotovili, da v kraju Čentiba po letu 1970 ni prišlo do večjih sprememb v lastništvu zemlje.

Med zgoraj navedenimi vzroki je največkrat prišlo do sprememb zaradi pomanjkanja delovne sile, nato zaradi ostarele delovne sile in zaradi usmeritve kmetijske proizvodnje. Ostali vzroki, ki pa se pojavljajo v manjši meri so:

- prodajanje zemlje za gradnjo stanovanjskih hiš,
- smrt v hiši,
- darovanje sorodnikom,
- nemogoča uporaba mehanizacije,
- premajhna kmetija,
- oddaljenost parcel in

Tabela št. 11: Povprečno število parcel po posameznih zemljiških kategorijah z ozirom na velikost posesti

	do 0,2 ha		0,2 - 0,5ha		0,5-1 ha		1 - 2ha		nad 2ha	
Njive	0,4	0,2	1,6	0,6	3,0	0,8	2,3	1,1	3,1	1,9
Travniki	0,0	-	0,1	0,1	0,7	0,4	0,6	0,3	2,2	1,2
Pašniki	-									
Sadovnjaki	0,1	0,0	0,2	0,0	0,6	0,1	0,3	0,1	0,4	0,0
Vinogradi	0,6	0,3	0,9	0,3	1,6	0,6	0,9	0,2	1,3	0,3
Gozd	0,0	-	0,1	0,1	0,4	0,2	0,3	0,0	0,5	0,1
Drugo	0,1	-	0,1	-						
Skupaj	1,4	0,6	3,0	1,1	6,2	2	4,5	1,7	7,4	3,5

- migracije; le-te posredno vplivajo na spremembe v lastništvu zemlje zaradi tega, ker se selijo večinoma mladi ljudje, s tem pa primanjkuje delovne sile, kar pa smo navedli kot osnovni vzrok za prodajo zemlje.

Nekateri vzroki so med seboj vzročno povezani.

Tabela št. 12: Spremembe lastništva zemlje z ozirom na socialno-ekonomsko strukturo gospodinjstev

	prodaja oz. dražnje družine	prod. čl. tujim ljudem	najem- nje zem- lje	dajanje v najem	Skupaj
čisto kmečko	2	16	1	1	10
mešano PK	-	2	-	-	2
mešano E	4	2	1	-	7
mešano PN	2	5	4	-	11
čisto nekmečko	4	5	2	1	12
Skupaj	12	20	8	2	42

Od celotnega števila anketiranih je izvršilo spremembo v lastništvu 42 ljudi. Od tega jih je 12 iz skupine čisto nekmečkih, 11 iz mešano pretežno nekmečkih, 10 iz čisto kmečkih, 7 iz mešano enakovrednih in 2 iz mešano pretežno kmečke skupine. Ugotovili smo, da se ljudje raje odločajo za dokončno prodajo zemlje kot pa za dajanje v najem. Za slednjo obliko sta se odločili le dve gospodinjstvi.

Spremembe lastništva pa lahko ugotovimo še glede na zemljiške kategorije (njiva, vinograd, travnik, gozd in drugo).

Od vseh zemljiških kategorij največkrat prodajajo njive (58,82 %), sledijo travniki (13,73 %) in druge zemljiške kategorije (1,96%). Gozda ni prodal nihče.

Ugotovljamo lahko tudi katere kategorije so največ podarili oz. prodali sorodnikom, koliko se je prodali tujim ljudem, koliko so jo najeli in koliko so jo dali v najem.

1. Prodali oz. darovali članom družine oz. sorodnikom:
63,64 % njiv,
18,18 % vinogradov,
18,18 % travnikov.
2. Prodali tujim ljudem:
53,85 % njiv,
23,08 % travnikov,
19,23 % vinogradov,
3,85 % zemljiških kategorij.
3. Najemanje:
70 % njiv,
30 % travnikov.
4. Dajanje v najem:
50 % njiv,
50 % travnikov.

4. Intenzivnost izrabe kmetijskih površin

V Čentibi je opazna ekstenzifikacija - zmanjšanje intenzivnosti obdelave kmetijskih površin. In to predvsem zaradi vse večje industrializacije, katere posledica je odhajanja mlade kmečke sile. Na terenu nam je 87 % anketirancev odgovorilo, da intenzivno obdelujejo vso zemljo. Nobena kmetija ni v celoti opuščena. Takšno stanje je verjetno zato, ker na zapuščenih kmetijah nihče ne živi in niso bile vključene v našo anketo.

Glede na starostno strukturo smo ugotovili, da je najintenzivnejša izraba zemlje pri starajščih gospodinjstvih - ta so še najbolj navezana na zemljo, v nasprotju z mlajšimi, kjer se kaže tendenca v opuščanju obdelovalnih površin in iskanju zaslužka v nekmetijskih dejavnostih. Občuten padec v intenzivnosti obdelave je pri zrelih in ostarelih gospodinjstvih. Le-ta ne zmorejo več sami vsega dela in tako zemljišča ostanejo slabše obdelana.

Pri opredelitvi poklicne strukture smo ugotovili, da je največja intenzivnost obdelave pri čistih nekmečkih in mešanih enakovrednih gospodinjstvih, kar je povezano s starostno strukturo in velikostjo posesti. Najmanjša intenzivnost izrabe kmetijskih površin je v mešanih pretežno nekmečkih gospodinjstvih.

Stopnja intenzivnosti se spreminja tudi glede na velikost posesti. Najmanjša je v razredu od 1-2 ha, v razredu nad 5 ha, pa je 100 %. To je povezano s stopnjo proizvodne usmerjenosti na največjih kmetijskih obratih.

Pri proučevanju razlogov za spremembo intenzivnosti izrabe kmetijskih površin smo zabeležili več vzrokov. Najpomembnejša sta:

- ostarela kmečka delovna sila,
- pomanjkanje kmečke delovne sile.

Od drugih vzrokov sta pomembna še opuščanje zemljišč zaradi nemogoče mehanizacije ter zaradi premajhnega posestva. Manj pogosta je sprememba v izrabi površin zaradi usmeritve kmetijske proizvodnje.

Tabela št. 13: Stopnja intenzivnosti obdelave kmetijskih površin z ozirom na socioekonomsko strukturo gospodinjstev

	intenz. se obdeluje vse kmetijsk. povr.		le del je intenz. obdelan		obdel. se v cel. zemlj. občasno opušč. v najemu		Skupaj				
čisto kmečko	14	70,0	3	15,0	1	5,0	-	2	10,0	20	100
mešano PK	2	50,0	2	50,0	-	-	-	-	-	4	100
mešano E	29	93,5	2	6,5	-	-	-	-	-	31	100
mešano PN	25	86,3	1	3,4	2	6,9	-	1	3,4	29	100
čisto nekna.	50	92,6	2	3,7	2	3,7	-	-	-	54	100,0
Skupaj	120	87,0	10	7,2	5	3,6	-	3	2,2	138	100

Tabela št. 14: Vzroki za spremembe intenzivnosti obdelave zemlje

Usmertev kmetijske proizvodnje	3	5,5 %
Ostarela kmečka delovna sila	20	37
Pomanjkanje kmečke delovne sile	13	24
Nemogoča mehanizacija	5	9,3
Slaba zemlja	1	1,9
Neorganiziran odkup pridelkov	1	1,9
Velika oddaljenost parcel	2	3,7
Premajhna kmetija	6	11
Zaradi divjačine	1	1,9
Drugo	2	3,7
<hr/>		
Skupaj	54	100,0 %
<hr/>		

5. Kooperacija s kmetijsko zadrugo

Čista kmečka in čista nekmečka gospodinjstva manj sodelujejo z zadrugo - njihovo sodelovanje se omejuje na kooperacijo na področju vinogradništva.

Največ kooperantov je v skupini mešanih - enakovrednih gospodinjstvih - z zadrugo kooperirajo na vseh področjih. Najmočnejše je sodelovanje z zadrugo na področju vinogradništva (v vseh skupinah) - od skupno 139 kooperantov jih 53 sodeluje z zadrugo na tem področju. Prodaja poljščin: najmanj je kooperantov v skupini čistih in pretežno kmečkih gospodinjstev, v ostalih skupinah je število kooperantov višje. Sodelovanja na področju mesne živinoreje je majhno v skupinah čistih in pretežno kmečkih gospodinjstev - ta način sodelovanja prevladuje v mešanih ter pretežno nekmečkih in čistih nekmečkih gospodinjstvih. Vzreja pitancev kot kooperantski odnos je slabo prisoten - 1 kooperant je iz čistega kmečkega gospodinjstva, ostalih 6 pa iz skupine mešanih enakovrednih in mešanih pretežno kmečkih gospodinjstev.

Oddaja mleka je prisotna v vseh kategorijah gospodinjstev, največ pa je kooperantov v mešanih enakovrednih in pretežno nekmečkih gospodinjstvih. V ostalih treh kategorijah pa je število kooperantov približno enako.

Tabela št. 15: Delež kooperantov glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev

	je kooperant		ni kooperant		Skupno	
Čisto kmečko	8	40,0	2	60,0	20	100,0
		11,6		17,4		14,5
Mešano PK	3	75,8	1	25,0	4	100,0
		4,4		1,5		2,9
Mešano E	18	58,1	13	41,9	31	100,0
		26,1		18,8		22,5
Mešano PN	19	65,5	10	34,5	29	100,0
		37,5		14,5		21,0
Čisto nekmečko	21	40,4	33	59,6	54	100,0
		30,4		47,8		39,1
S k u p n o	69	50,0	69	50,0	138	100,0
		100,0		100,0		

Tabela št. 16: Vrsta kooperantskih odnosov glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev

	Prodaja mleka	Vzreja pitancev	Mesna živin.	Sadje	Prodaja poljščin	Vinograd- ništvo	Drugo	Skupno
Čisto kmečko	3 20,0 12,5	1 6,7 14,2	-	-	4 26,6 13,3	6 40,0 11,3	1 6,7 5,0	15 100,0 10,8
Mešano PK	2 18,1 8,3	-	3 27,3 13,1	-	3 27,3 10,0	3 27,3 5,7	-	11 100,0 7,9
Mešano E	8 18,2 33,4	3 6,8	10 22,7 42,9	-	8 18,2 26,7	15 34,1 28,3	-	44 100,0 31,6
Mešano PN	8 20,5 33,3	3 7,7 42,9	7 18,0 30,4	-	8 20,5 26,7	13 33,3 24,5	-	39 100,0 28,1
Čisto nekmečko	3 10,0 12,5	-	3 10,0 23,1	-	7 23,3 23,3	16 53,4 30,2	1 3,3 5,0	30 100,0 21,6
Skupno	24 17,3 100,0	7 5,0 100,0	23 16,6 100,0	-	30 21,6 100,0	53 38,1 100,0	2 1,4 100,0	139 100,0

5.1. Prednosti in slabosti pri sodelovanju s kmetijsko zadrugo

Prednosti: kooperanti lahko hitro nabavijo umetna gnojila, škropiva in semena. To je značilno za vse kategorije gospodinjstev. Druga prednost je v tem, da imajo kooperanti zagotovljen odkup pridelkov - odkup je po mnenju kooperantov dokaj dobro organiziran.

Slabosti: največja in v bistvu edina slabost so nizke in nestabilne odkupne cene.

Iz vsega tega lahko sklepamo, da je kmetijska zadruga pomemben dejavnik kmetijstva v naselju Čentiba - kmetje pa se ne odločajo za sodelovanje z zadrugo predvsem zaradi nizkih odkupnih cen, saj v prosti prodaji na tržišču dosegajo znatno višje cene, kot so uradne odkupne cene. Zadrugi prodajajo predvsem tržne viške, ki jih niso uspeli plasirati na tržišču po višjih cenah.

6. Tržnost kmetijskih proizvodov

Poseben problem v kmetijski proizvodnji predstavlja tržnost, oziroma proizvodnja kmetijskih pridelkov za prodajo. Ni še dolgo tuga, ko so kmetje pridelovali pridatke izključno za osebno porabo. Družbeni razvoj, bogatejše tržišče in vedno večje potrebe prebivalstva pa so primorale kmete, da del svojih pridelkov prodajo in si tako pridobivajo sredstva za nadaljne kmetovanje. Prevladujeta dve obliki prodajanja pridelkov na tržišče: preko kmetijskih zadrug in njihovih odkupnih postaj in v lastni režiji (privatno).

V naselju Čentiba le del gospodinjstev prodaja svoje pridelke. V relaciji največ prodajajo mešana pretežno-kmečka gospodinjstva, saj samo 25 % takih gospodinjstev ne prodaja ničesar. Najmanj prodajajo čista nekmečka gospodinjstva, to je 55,6 %. Glede na starostno strukturo gospodinjstev pa prodajajo največ zrela gospodinjstva, to je 88,2 %, najmanj pa ostarela gospodinjstva, to je 25 %. Velike razlike v prodaji kmetijskih pridelkov pa nastopajo tudi glede na občevalni jezik gospodinjstev. Najmanj prodaja

slovensko govoreče prebivalstvo s 40,0 %, največ pa mešano govoreče z 68,0 %. To pa lahko razumemo, če vemo, da je večina slovenskih gospodinjstev brez zemlje.

Z ozirom na vsa gospodinjstva je vrednost prodaje največja pri mešano - pretežno kmečkih gospodinjstvih (273.760.- din), najmanjša pa pri čisto nekmečkih (16.617.- din). Ker je pri kmečkih gospodinjstvih prodaja kmetijskih pridelkov edini vir dohodka, je kljub ostarelosti razumljiva še kar visoka stopnja tržnosti, a prodane količine so izredno majhne.

Tabela št. 17: Delež gospodinjstev, vključenih v tržno proizvodnjo glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev

	Prodaja		Ne prodaja		Skupaj	
Čisto kmečko	13	65,0	7	35,0	20	100,0
Mešano pretežno kmečko	3	75,0	1	25,0	4	100,0
Mešano enakovredno	21	67,7	10	32,3	31	100,0
Mešano pretežno nekmečko	21	72,4	8	27,6	29	100,0
Čisto nekmečko	24	44,4	30	55,6	54	100,0
Skupaj	82	59,4	56	40,6	138	100,0

Tabela št. 18: Skupna prodajna vrednost glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev - v din

	Skupna prod.vred. glede na tržno usmer.gospod.	Skupna vrednost prodaje glede na vsa gospodinjstva
Čisto kmečko	66269	34460
Mešano pretežno kmečko	456267	273760
Mešano enakovredno	193701	131217
Mešano pretežno nekmečko	144924	104945
Čisto nekmečko	73396	16618
Skupaj	136620	57158

Pri čisto kmečkih gospodinjstvih je vrednost prodaje glede na aktivna gospodinjstva najmanjša (66.269 din), pri mešano-pretežno nekmečkih gospodinjstvih pa je vrednost največja (456.267 din). Iz tega lahko sklepamo, da je prodaja zelo nelogično razporejena. Čista kmečka gospodinjstva, ki nimajo nobenih drugih pomembnejših dohodkov, kljub temu malo prodajajo in nimajo zadostnih sredstev za normalno preživljanje. To so pretežno ostarela gospodinjstva, ki nimajo naslednikov. Zato je čisto kmečkih gospodinjstev zmeraj manj. Mešano - pretežno nekmečka gospodinjstva pa dobijo vsak mesec svoj dohodek in lahko investirajo v kmetijo. Lahko si nabavijo stroje, s pomočjo katerih dosežejo večji pridelek na enako velikih površinah. Tudi mešano - pretežno kmečka gospodinjstva so zelo napredna, saj je 66,7 % vrednosti prodaje med 100.000 in 200.000 din, ostalo pa nad 500.000 din.

Glede na starostno strukturo pa največ prodajo generacijska gospodinjstva (171.336 din), najmanj pa ostarela (32.050 din). Če pogledamo, katere pridelke največ prodajajo, lahko ugotovimo, da se na splošno največ prodaja govejega mesa oziroma govedi, vina, nato pa žitaric ter mleka.

Tabela št. 19: Vrednost prodaje kmetijskih pridelkov z ozirom na socioekonomske strukture

	do 10.000		10.000- 30.000		30.000- 50.000		50.000- 100.000		100.000- 200.000		200.000- 500.000		nad 500.000			
Čisto kmečko	3	23,0 33,3	4	30,8 23,5	1	7,7 11,1	1	7,7 5,5	2	15,4 12,5	1	7,7 25,0	1	7,7 11,1	13	100 15,9
Mešano pretežno kmečko	-	-	-	-	-	-	-	-	2	66,6 12,5	-	1	33,3 11,1	3	100 3,7	
Mešano enakovredno	3	14,3 33,3	2	9,6 11,8	3	14,3 33,3	4	19,0 22,2	5	14,3 25,0	2	14,6 75,0	2	9,6 22,2	21	100 25,6
Mešano pretežno nekmečko	-	-	2	9,6 11,8	4	19,0 44,4	6	28,6 33,3	5	23,8 31,2	-	4	19,0 44,4	21	100,0 25,6	
Čisto nekmečko	3	12,5 33,3	9	37,5 52,9	1	4,2 11,1	7	29,2 38,3	3	12,5 18,8	-	1	4,2 11,1	24	100,0 29,3	
Skupno	9	10,9 100,0	17	20,9 100,0	9	10,9 100,0	18	21,9 100,0	16	19,5 100,0	4	4,9 100,0	9	10,9 100,0	82	100,0

Tabela št. 2o: Povprečna vrednost prodanih pridelkov glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev - v din (samo tržno usmerjena gospodinjstva)

	mleko	goveje meso	svinj. meso	jajca	krompir	žita- rice	ind. rastl.	vino	sadje	zelenj.	grozdje
Čisto kmečko	31333	137500	40000	2200	11300	47500	-	16057	-	-	68200
Mešano pretežno kmečko	26666	135300	90700	-	11000	334105	50000	61466	-	-	-
Mešano enakovredno	47965	179375	49687	2000	57000	43781	34666	78416	-	10000	68250
Mešano pretežno nekmečko	35357	205000	65400	1600	13000	18642	12000	77181	138000	-	30600
Čisto nekmečko	52500	168000	21666	-	70500	27650	-	28375	28000	-	50250

6.1. Proizvodna usmerjenost

Glede na socialno ekonomsko strukturo gospodinjstev se v čisto kmečkih gospodinjstvih od celotne vrednosti največ prodaja govejega mesa - 32,1 %, žitaric - 22 % in vina 13 %; v mešanih pretežno kmečkih gospodinjstvih se proda 49,8 % žitaric, 20,6 % govejega mesa in 13,4 % vina; v mešanih enakovrednih gospodinjstvih je na prvem mestu prodaja govejega mesa s 33,5 %, sledi mleko z 12,9 %, nato pa žitarice z 11,8 %; v mašeni pretežno nekmečkih gospodinjstvih nas preseneča, da zavzema največji delež goveje mesto, ki znaša kar 40,3 %, nakar sledi vino s 27,9 % ter svinjsko meso z 10,7 %. V tem tipu gospodinjstev bi pričakovali povečan delež prodaja poljščin in grozdja, zaradi stalne zaposlitve članov gospodinjstva v nekmetijskih dejavnostih. V čistih nekmečkih gospodinjstvih prevladuje prodaja vina s 26 % in grozdja z 22,8 % ter žitaric s 15,7 %. Ostali kmetijski pridelki zavzemajo manjši delež od celotne vrednosti prodaje. Ti so v vseh tipih gospodinjstev približno isti: jajca, krompir, industrijske rastline, sadje in zelenjava.

Ugotovljene vrednosti nedvomno kažejo, da prevladuje primarna usmeritev v živinorejo, sekundarno usmeritev pa predstavljata vinogradništvo in poljedelstvo.

Tabela št.21: Povprečna vrednost prodanih pridelkov glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev - v din (skupno število gospodinjstev)

	mleko	goveje meso	svinj. meso	jajca	krompir	žita- rice	ind. rastl.	vino	sadje	zelenj.	grozdje
čisto kmečko 25	3760	11000	3200	352	1356	7600	-	4496	-	-	2728
mešano pret.kmeč. 25	16000	54120	18140	-	2200	136240	10000	36880	-	-	-
meš.enakovr. 31	17020	46290	1282	129	7354	15535	3354	15177	-	322	13209
meš.pret.nekm.29	8534	42068	11275	55	896	4500	413	29275	4758	-	3165
čisto nekm. 106	1981	1584	613	-	1443	2608	-	4330	264	-	3792

Tabela št.22: Delež posameznih pridelkov v celotni vrednosti prodaje glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev (v %)

	meko	goveje meso	svinj. meso	jajca	krompir	žita-ind. rice rast.	vino	sadje	zelen- java	grozdje
Čisto kmečko	10,9	32,1	9,2	1,0	3,9	22,0	-	13,0	-	7,9
Mešano pret.kmeč.	5,8	20,6	6,6	-	0,2	49,8	3,6	13,4	-	-
Mešano enakovr.	12,9	33,5	9,7	0,1	5,6	11,8	2,5	11,5	-	2,4 10,0
Mešano pret.nekm.	8,1	40,3	10,7	0,1	0,8	4,2	0,4	27,9	4,5	- 3,0
Čisto nekmečko	11,9	9,6	3,7	-	8,7	15,7	-	26,0	1,6	- 22,8

6.2. Živinski fond

Prekmurje je že od nekdanj poznano po živinorejski proizvodnji in razmeroma velikem fondu živine vseh vrst. V naselju Čentiba se najpogosteje pojavljajo naslednje kategorije živine: govedo, prašiči, perutnina, manj pa zajci in ovce. Sploh pa ni konjev, ker jih je zamenjala kmetijska mehanizacija. Z anketo smo zabeležili podatke iz letošnjega leta in podatke izpred desetih let, ki so jih anketiranci povedali po spominu in zato niso popolnoma natančni.

V naselju Čentiba smo ugotovili, da je od leta 1974 upadlo število krav, bikov in telet, povečalo pa se je število prašičev, zajcev in delno perutnine. Vse vrednosti smo izražali v GNŽ (glava normalne živine), to je na enoto 500 kg težke krave preračunanih vrednosti vseh drugih vrst živine. Ugotovili smo, da je največ živine bilo pred desetimi leti v generacijskih gospodinjstvih (5,0 GNŽ), v gospodinjstvih, kjer je bilo mešano pretežno kmečko prebivalstvo (9,0 GNŽ), ter v gospodinjstvih s slovensko - madžarsko govorečim prebivalstvom (8,9 GNŽ). V letu 1984 pa je prav tako največ živine v istih kategorijah in sicer v gospodinjstvih z generacijsko strukturo (4,5 GNŽ), mešano-pretežno kmečkih gospodinjstvih (9,1 GNŽ), ter slovensko-madžarskih gospodinjstvih (7,3 GNŽ). Najmanjše število živine pa se pojavlja v letu 1974 v zrelih gospodinjstvih (1,3 GNŽ), v čistih nekmečkih gospodinjstvih (0,7 GNŽ) ter v slovensko govorečih gospodinjstvih (0,4 GNŽ). V letu 1984 pa se pojavlja najmanj živine v naslednjih gospodinjstvih: ostarela gospodinjstva (0,5 GNŽ), čista nekmečka gospodinjstva (0,4 GNŽ) ter v slovensko govorečih gospodinjstvih (0,4 GNŽ).

Primerjali smo tudi število GNŽ na 1 ha obdelovalne zemlje po gospodinjstvih. Ugotovili smo naslednje primerjave, ki so zelo zanimive glede na strukturo prebivalstva. Največja obremenjenost se pojavlja pri mladih gospodinjstvih (3,25 GNŽ/ha), dočim je najmanjša obremenjenost v ostarelih gospodinjstvih (1,2 GNŽ/ha).

Glede na socioekonomsko strukturo pa je največja obremenjenost v mešanih enakovrednih gospodinjstvih (4,1 GNŽ/ha), najmanjša pa v čistih nekmečkih gospodinjstvih (2,1 GNŽ/ha). Glede na pogovorni jezik v gospodinjstvu je največja obremenjenost v slovensko-madžarskih gospodinjstvih (6,9 GNŽ/ha), najmanjša obremenjenost pa je v madžarsko govorečih gospodinjstvih (2,5 GNŽ/ha).

Primerjalno smo ugotovili obremenjenost GNŽ na delovno moč, kjer je bilo ugotovljeno, da je največja obremenjenost v generacijskih, mešano enakovrednih, slovensko - madžarskih gospodinjstvih (4,4), najmanjša pa v čistih nekmečkih, zrelih in slovensko govorečih gospodinjstvih (1,5). Iz teh podatkov in izračunov smo na splošno ugotovili, da se je število živine od leta 1974 do leta 1984 ponekod povečalo, drugje pa zmanjšalo. Najbolj se je povečal živinski fond v naslednjih kategorijah:

- krave,
- zajci,
- prašiči.

Zmanjšal se je pri:

- konjih,
- teletih,
- volih,
- perutnini.

Vzrokov za to je več. Našteli bomo samo nekaj najpomembnejših:

- ostarelo prebivalstvo,
- razmah kmetijske mehanizacije,
- veliko mladega priseljenega prebivalstva.

Pojavlja se tudi delna specializacija v posameznih gospodinjstvih, ki pa je še v povojih in v veliki večini gospodinjstev imajo še vedno vsega po malo za lastne potrebe.

Tabela št. 23: Število GNŽ leta 1984 glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev

	0 - 0,5		0,5 - 1		1 - 2		2 - 5		nad 5		Skupaj	
Čisto kmečko	17	68,0	2	8,0	1	4,0	2	8,0	3	12,0	25	100,0
Mešano pret.kmeč.	1	20,0	1	20,0	-	-	1	20,0	2	40,0	5	100,0
Mešano enakovr.	1	3,2	9	29,0	4	12,9	8	25,9	9	29,0	31	100,0
Mešano pret.nekm.	5	17,3	7	24,1	7	24,1	7	24,1	3	10,4	29	100,0
Čisto nekmečko	70	66,0	19	17,9	11	10,5	3	2,8	3	2,8	106	100,0
Skupaj	94	48,0	38	19,4	23	11,7	21	10,7	20	10,2	196	100,0

Tabela št.24: Število GNŽ leta 1974 glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev

Čisto kmečko	10	40,0	3	12,0	2	8,0	4	16,0	6	24,0	25	100,0
Mešano pret.kmečko	1	20,0	1	20,0	-	-	2	40,0	1	20,0	5	100,0
Mešano enakovr.	5	16,2	4	12,9	2	6,5	10	32,2	10	32,2	31	100,0
Mešano pret.nekmečko	6	20,7	6	20,7	-	-	9	31,0	8	27,6	29	100,0
Čisto nekmečko	80	75,5	9	8,5	5	4,7	7	6,6	5	4,7	106	100,0
Skupaj	102	52,0	23	11,8	9	4,6	32	16,3	30	15,3	196	100,0

Tabela št. 25: Število glav normalne živine (GNŽ) na gospodinjstvo glede na:

Starostno strukturo

Socioekonomska strukturo

	1974	1984		1974	1984
Mlado	2,267	1,401	Čisto kmečko	3,694	1,594
Zrelo	1,276	0,639	Mešano pret. kmečko	8,960	9,140
Generac.	5,934	4,532	Mešano enakovr.	7,725	5,287
Staraj.	2,280	2,368	Mešano pret. nekmečko	2,625	1,527
Ostarelo	2,351	0,536	Čisto nekm.	0,738	0,417

Občevalni jezik

	1974	1984
madžarsko	2,507	1,788
slovensko	0,410	0,454
slov.-madž.	8,863	7,281

Tabela št.26: Število glav normalne živine (GNŽ) na gospodinjstvo (samo za gospodinjstva z živino) glede na:

	Starostno strukturo		Socioekonomska strukturo	
	1974	1984	1974	1984
Mlado	5,863	2,444	Čisto kmečko	5,131 2,638
Zrelo	2,836	1,544	Mešano pret. kmečko	11,200 11,825
Generac.	6,846	4,856	Mešano enakovr.	9,579 5,464
Starajoče	4,107	3,290	Mešano pret.nekm.	3,045 1,840
Ostarelo	3,479	0,826	Čisto nekmečko	2,243 0,850

Občevalni jezik

	1974	1984
Madžarsko	3,886	2,682
Slovensko	2,001	1,967
Slov.-madž.	16,840	5,764

7. Kmetijska mehanizacija

Mehaniziranost kmetijstva je zaradi razdrobljenosti posesti dokaj slaba. V večini primerov imajo gospodinjstva traktor in motokultivator. Motokultivator in kosilnica sta primerna za delo na strmih terenih, katerih tukaj ne primanjkuje. Tudi škropilnica je precej pogosta, saj imajo gospodinjstva v večini primerov tudi vinograde, prav tako tudi nekaj gozda, za kar potrebujejo tudi motorne žage.

Opazna je tudi modernizacija kmetijstva, kar se izraža v grajenju silosov. Te novosti je v glavnem začela uvajati mlada oziroma mlada gospodinjstva, saj imajo kar 66,7 % vseh silosov v tem naselju. Silose imajo še generacijska gospodinjstva ter starajoča gospodinjstva. V splošnem pa so tudi z drugimi obdelovalnimi stroji najboljše opremljena mlada gospodinjstva. Sledijo jim generacijska gospodinjstva, tem pa zrela gospodinjstva. Po pričakovanju so najslabše opremljena s kmetijsko mehanizacijo ostarela gospodinjstva, saj živita v večini ena ali dve osebi, ki si takšnega stroja ne moreta nabaviti oziroma z njim ne znata ravnati.

Na četrtem mestu so čista kmečka gospodinjstva. Najslabše so opremljena čista nekmečka gospodinjstva, kar je tudi razumljivo. To si lahko razlagamo tako, da mesečno gospodinjstva dobijo denar iz kmetijske dejavnosti in ta denar vlagajo v nakup strojev in si s tem lajšajo delo na kmetiji.

Poglejmo še opremljenost kmetij z obdelovalnimi stroji glede na občevalni jezik. Po številu gospodinjstev opremljenih s stroji prednjačijo madžarska gospodinjstva, sledijo jim mešana in slovenska gospodinjstva. V odstotkih pa so na boljšem mešana, sledijo jim madžarska, nazadnje pa so slovenska gospodinjstva.

Tabela št.27: Opremljenost kmetije s kmetijsko mehanizacijo z ozirom na socioekonomsko strukturo gospodarstev

	Silos		Moto- kulti- vator		Traktor brez priklj.		Traktor s priklj.		Kosil- nica		Motorna žaga		Škropilnica	
Čisto kmečko	2	8,0	3	12,0	-	6	24,0	2	8,0	2	8,0	3	12,0	
Mešano PK	-		2	40,0	-	3	60,0	3	60,0	1	20,0	2	40,0	
Mešano E	3	9,6	8	25,8	2	6,4	15	48,4	12	38,7	14	45,2	7	22,6
Mešano PN	-		14	48,3	5	17,2	11	37,9	3	10,3	5	17,2	8	27,6
Čisto nekmečko	1	0,9	22	20,7	1	0,9	14	13,2	7	6,6	11	10,4	11	10,3
S k u p a j	6	3,06	49	25,0	8	4,0	49	25,0	27	13,7	33	16,8	31	15,8

Tabela št.28: Izvor sredstev za nakup kmetijske mehanizacije glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev

	z doh. iz kmetij.dej.	izdopol. dejav.na kmetijstvo	iz nekmetij. dejav.(tov.)	s pomočjo kreditov	Drugo	Skupno
Čisto kmečko	9 75,1	1 8,3	1 8,3	-	1 8,3	12 100,0
Mešano PK	3 60,0	-	2 40,0	-	-	5 100,0
Mešano E	13 54,2	2 8,3	6 25,0	2 8,3	1 4,2	24 100,0
Mešano PN	9 31,0	-	15 51,7	5 17,3	-	29 100,0
Čisto nekmečko	11 21,6	-	35 68,6	4 7,8	1 2,0	51 100,0
Skupno	45 37,2	3 2,5	59 48,7	11 9,1	3 2,5	121 100,0

Zanimalo nas je tudi, kje dobijo gospodinjstva sredstva za mehanizacijo kmetije.

Čista kmečka gospodinjstva dobijo 75,1 % sredstev iz kmetijskih dejavnosti, ostala sredstva pa še iz dopolnilnih dejavnosti na kmetiji ter iz nekmetijskih dejavnosti.

Mešana pretežno kmečka gospodinjstva dobijo največ sredstev iz kmetijskih dejavnosti - 60,0 %, iz nekmetijskih dejavnosti pa 40,0 %.

Mešana enakovredna gospodinjstva dobijo največ sredstev iz kmetijskih dejavnosti - 54,2 %, iz dopolnilnih dejavnosti 8,3 % in iz nekmetijskih dejavnosti 25,0 %.

Mešana pretežno nekmečka gospodinjstva dobijo iz nekmetijskih dejavnosti 51,7 %, iz kmetijskih dejavnosti pa 31,0 % sredstev. Čista nekmečka gospodinjstva dobijo največ sredstev iz nekmetijskih dejavnosti - 68,6 %, iz kmetijskih dejavnosti pa 21,6 %.

8. Stavbni fond

8.1. Starost stanovanjskih hiš

Po letu 1970 je bilo zgrajenih največ hiš čistih nekmečkih gospodinjstev, nekaj manj hiš je pri mešano pretežno nekmečkih in mešano pretežno kmečkih gospodinjstev. Največ hiš kmečkih gospodinjstev je bilo zgrajenih v obdobju 1914 - 1945 in pred I. svetovno vojno, novejših pa je nekaj manj. Očitno je, da čiste agrarne dejavnosti ne omogočajo večjih investicij za izboljšanje življenjskih pogojev. Hiše mešanih gospodinjstev so bile zgrajene predvsem v obdobjih 1945 - 1960, 1914 - 1945 in 1961 - 1970. Zgrajenih pred I. svetovno vojno in po letu 1970 pa je manj.

8.2. Gospodarska poslopja

Večina gospodarskih poslopij je starih in se še uporabljajo. Pri mešanem pretežno kmečkem prebivalstvu so gospodarska poslopja stara in se še vedno uporabljajo. Pri čisto kmečkem in čisto nekmečkem več kot polovica nima gospodarskih poslopij. Pri mešanem in pretežno nekmečkem prebivalstvu je največ adaptacij in nekaj gospodarskih poslopij je predelano v druge namene. Največ opuščenih gospodarskih poslopij je pri čisto nekmečkem prebivalstvu, nekaj je tudi pri mešanem in čisto kmečkem.

Tabela št. 29: Starost hiše glede na socioekonomsko strukturo gospodinjestev

	čisto	kmečko	mešano PK	mešano E	mešano PN	čisto nekmečko	Skupaj
pred I.sv.v.	7	28,0	-	2 6,5	2 6,9	5 3,8	15 7,7
1914 - 1945	12	48,0	3 6,0	7 22,6	8 27,6	13 12,3	43 21,9
1946-1960	4	16,0	1 2,0	11 35,5	8 27,6	24 22,6	48 24,5
1961-1970	1	4,0	-	9 29,0	8 27,6	20 18,9	38 19,4
po 1970	1	4,0	1 2,0	2 6,5	3 10,3	45 42,5	52 26,5
Skupaj	25	100	5 100	31 100	29 100	106 100	196 100

Tabela št.30: Vrsta adaptacije stanovanjskih poslopij glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev (večje skupno število gospodinjstev je zaradi tega, ker je pri enem gospodinjstvu možnih več adaptacij)

Vrsta adaptacije	čisto kmečko	mešano pret.km.	mešano	mešanoi pret. nekmečko	čisto nekmečko	Skupaj
dozidava	5 20,0	4 66,7	11 32,3	13 36,1	18 16,5	51 24,3
nadzidava	-	-	1 2,9	2 5,5	1 0,9	4 1,9
notr.predel.	3 12,0	1 16,7	7 20,6	12 33,3	18 16,5	41 19,5
cel.predel.	2 8,0	-	1 2,9	-	2 1,8	5 2,4
niso adapt.	15 60,0	1 16,7	14 41,2	9 25,0	70 64,2	109 51,9
Skupaj	25 100	6 100	34 100	36 100	109 100	210 100

Tabela št.31: Stanje gospodarskega posloplja glede na socio-ekonomsko strukturo gospodinjstev

	čisto kmečko	meš. pret.k.	mešano	meš.pr. nekmečko	čisto nekmeč.	Skupaj
stare in se še uporablja	10 40,0	5 100	17 54,8	14 48,3	20 18,9	66 33,7
stare in se ne uporablja več	1 4,0	-	1 3,2	1 3,4	8 7,5	11 5,6
adaptirano	1 4,0	-	7 22,6	8 27,6	10 9,4	26 13,3
predelano za druge namene	-	-	1 3,2	1 3,4	2 1,9	4 2,0
ni pojava	13 52,0	-	5 16,1	5 17,2	66 62,3	89 45,4
Skupaj	25 100	5 100	31 100	29 100	106 100	196 100

9. Infrastrukturna opremljenost gospodinjstev

Kvaliteto opremljenosti gospodinjstev smo ocenjevali na osnovi točkovanja elementov kot so: vodovod, električna napeljava, pralni stroj, avtomobil in podobno. Štefvalo točk:

- 40 in več (stopnja najvišje opremljenosti)
- 35 - 39
- 30 - 34
- 25 - 29
- 20 - 24
- pod 20 (stopnja najnižje opremljenosti).

Podobno kot pri drugih kazalcih, je tudi pri tem elementu možno razlikovati značilno stratifikacijo. Infrastrukturna opremljenost se praviloma izboljšuje v smeri naraščanja nekmečkega elementa, čeprav je prisotna izjema pri mešanih-pretežno kmečkih gospodinjstvih, ki pa so tudi v vrsti drugih pokazateljev dosegla najvišje vrednosti. Gledano globalno, lahko zaključimo, da je pravzaprav podoba pri mešanih gospodinjstvih najbolj ugodna, o čemer priča podatek, da je delež gospodinjstev v najvišjem razredu pri mešanih pretežno nekmečkih gospodinjstvih višji kot v kategoriji čistih nekmečkih gospodinjstev. Daleč najslabše je stanje pri čistih kmečkih gospodinjstvih, kjer je v najnižjem točkovnem razredu kar 76 % enot.

Tabela št.32: Opremljenost gospodinjstev (št. točk) glede na socioekonomsko strukturo

	čisto kmečko	mešano pret.km.	mešano pret.nekm.	mešano pret.nekm.	čisto nekmečko	Skupaj
0 - 19	19 76,0	1 20,0	2 6,5	2 6,9	16 15,1	40 20,4
20 - 24	-	-	3 9,7	1 3,4	8 7,5	12 6,1
25 - 29	3 12,0	-	10 32,3	4 13,8	3 2,8	20 10,2
30 - 34	2 8,0	-	6 19,4	1 3,4	14 13,2	23 11,7
35 - 39	-	1 20,0	4 12,9	7 24,1	21 19,8	33 16,8
40 in več	1 4,0	3 60,0	6 19,4	14 48,3	44 41,5	68 34,7
Skupaj	25 100	5 100	31 100	29 100	106 100	196 100

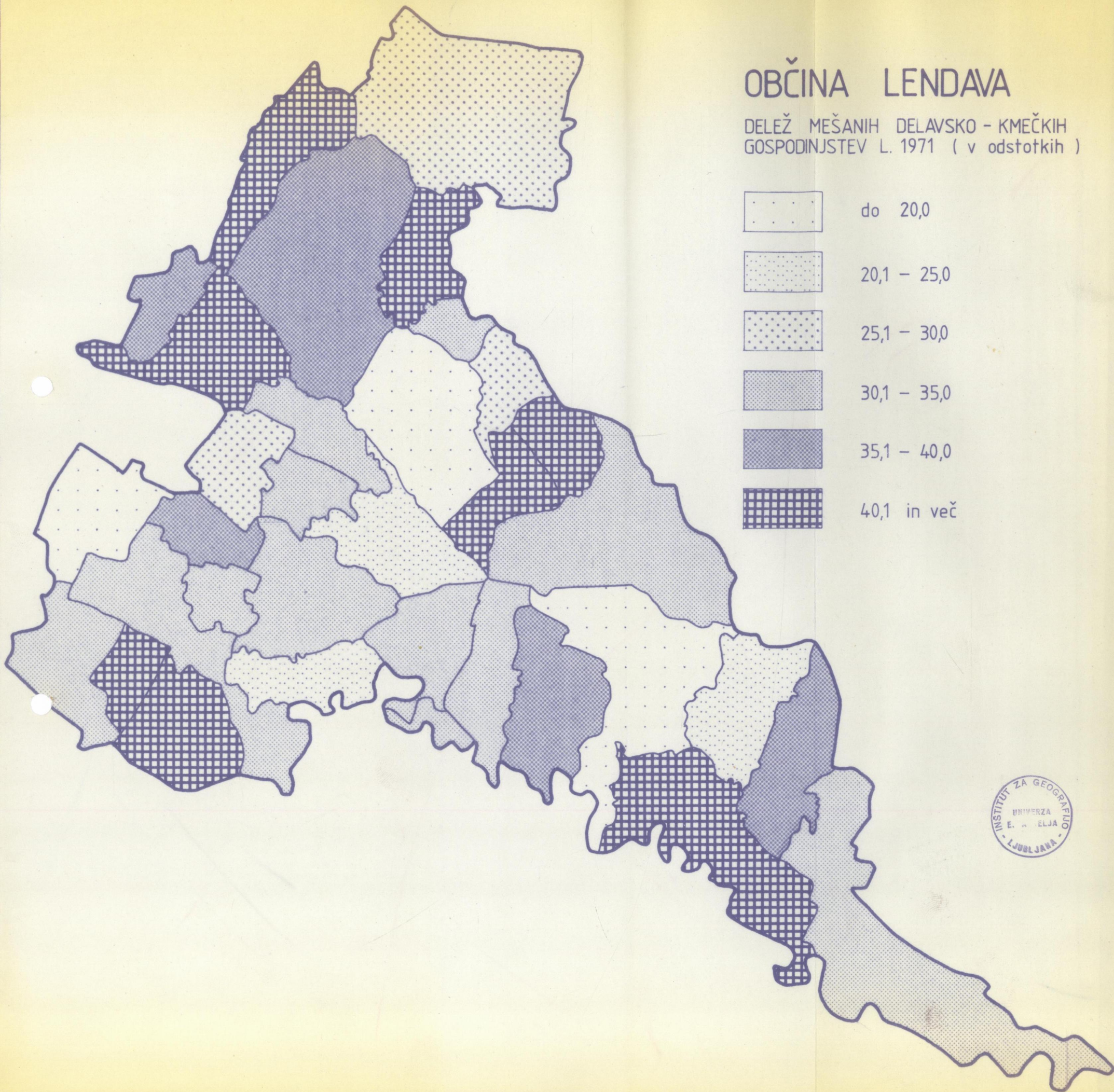
10. Seznam tabel

1. Nekateri pokazatelji kmetijske proizvodnje z ozirom na socioekonomsko strukturo gospodinjstev
2. Nekateri pokazatelji kmetijske proizvodnje z ozirom na starostno strukturo gospodinjstev
3. Nekateri pokazatelji kmetijske proizvodnje z ozirom na občevalni jezik gospodinjstev
4. Socioekonomska struktura gospodinjstev z ozirom na njihovo starostno strukturo
5. Socioekonomska struktura gospodinjstev z ozirom na njihov občevalni jezik
6. Način dela na kmetiji z ozirom na spolno in starostno strukturo
7. Nasledstvo na kmetiji z ozirom na socialnoekonomsko strukturo gospodinjstev
8. Delež gospodinjstev brez zemlje z ozirom na njihovo socioekonomsko strukturo gospodinjstev
9. Povprečna velikost posesti z ozirom na socioekonomsko strukturo gospodinjstev
10. Velikost posesti z ozirom na socialnoekonomsko strukturo gospodinjstev
11. Povprečno število parcel po posameznih zemljiških kategorijah z ozirom na velikost posesti
12. Spremembe lastništva zemlje z ozirom na socialnoekonomsko strukturo gospodinjstev
13. Stopnja intenzivnosti obdelave kmetijskih površin z ozirom na socialnoekonomsko strukturo gospodinjstev
14. Vzroki za spremembe intenzivnosti obdelave zemlje
15. Delež kooperantov na socioekonomsko strukturo gospodinjstev
16. Vrsta kooperantskih odnosov glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev
17. Delež gospodinjstev, vključenih v tržno proizvodnjo glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev

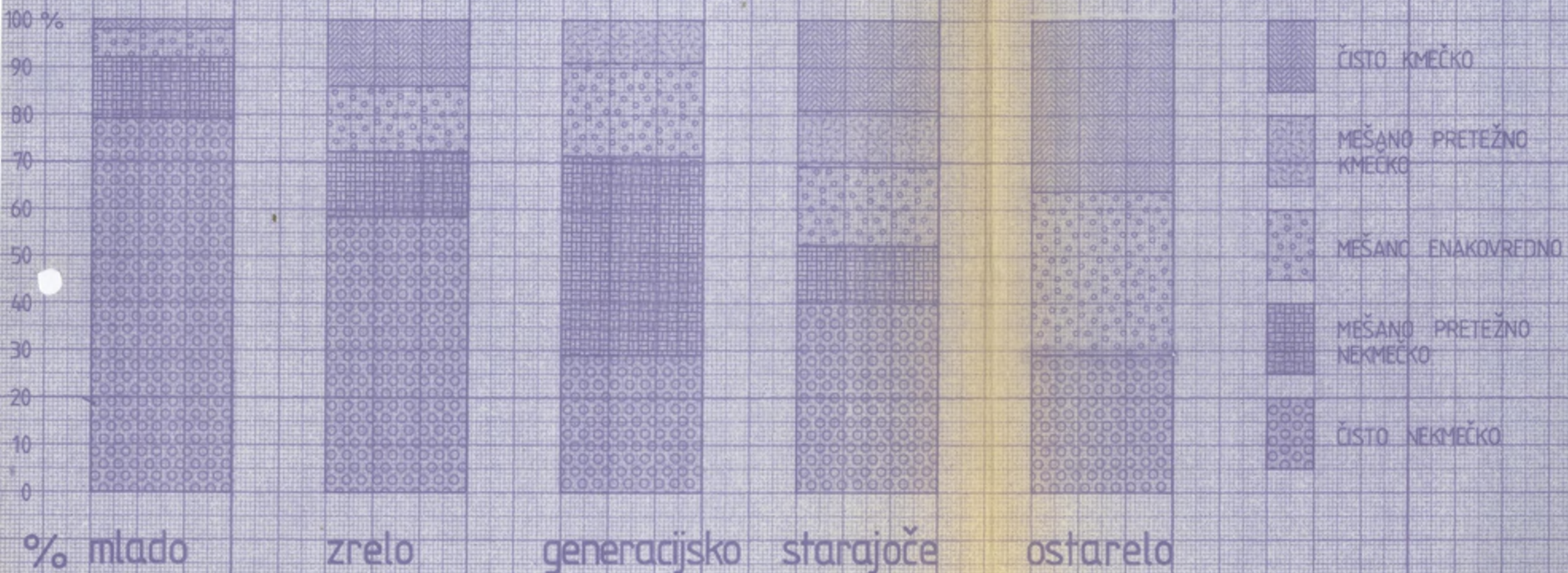
18. Skupna prodajna vrednost glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev
19. Vrednost prodaje kmetijskih pridelkov z ozirom na socioekonomsko strukturo
20. Povprečna vrednost prodanih pridelkov glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev (samo tržno usmerjena gospodinjstva)
21. Povprečna vrednost prodanih pridelkov glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev (skupno število gospodinjstev)
22. Delež posameznih pridelkov v celotni vrednosti prodaje glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev
23. Število GNŽ leta 1984 glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev
24. Število GNŽ leta 1974 glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev
25. Število GNŽ na gospodinjstvo glede na starostno strukturo, socioekonomsko strukturo ter občevalni jezik (vsa gospodinjstva)
26. Število GNŽ na gospodinjstvo glede na starostno strukturo, socioekonomsko strukturo ter občevalni jezik (samo gospodinjstva z živino)
27. Opremljenost kmetije s kmetijsko mehanizacijo z ozirom na socioekonomsko strukturo gospodinjstev
28. Izvor sredstev za nakup kmetijske mehanizacije glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev
29. Starost hiše glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev
30. Vrsta adaptacij stanovanjskih poslopij glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev
31. Stanje gospodarskega poslopja glede na socioekonomsko strukturo gospodinjstev
32. Opremljenost gospodinjstev glede na socioekonomsko strukturo

OBČINA LENDAVA

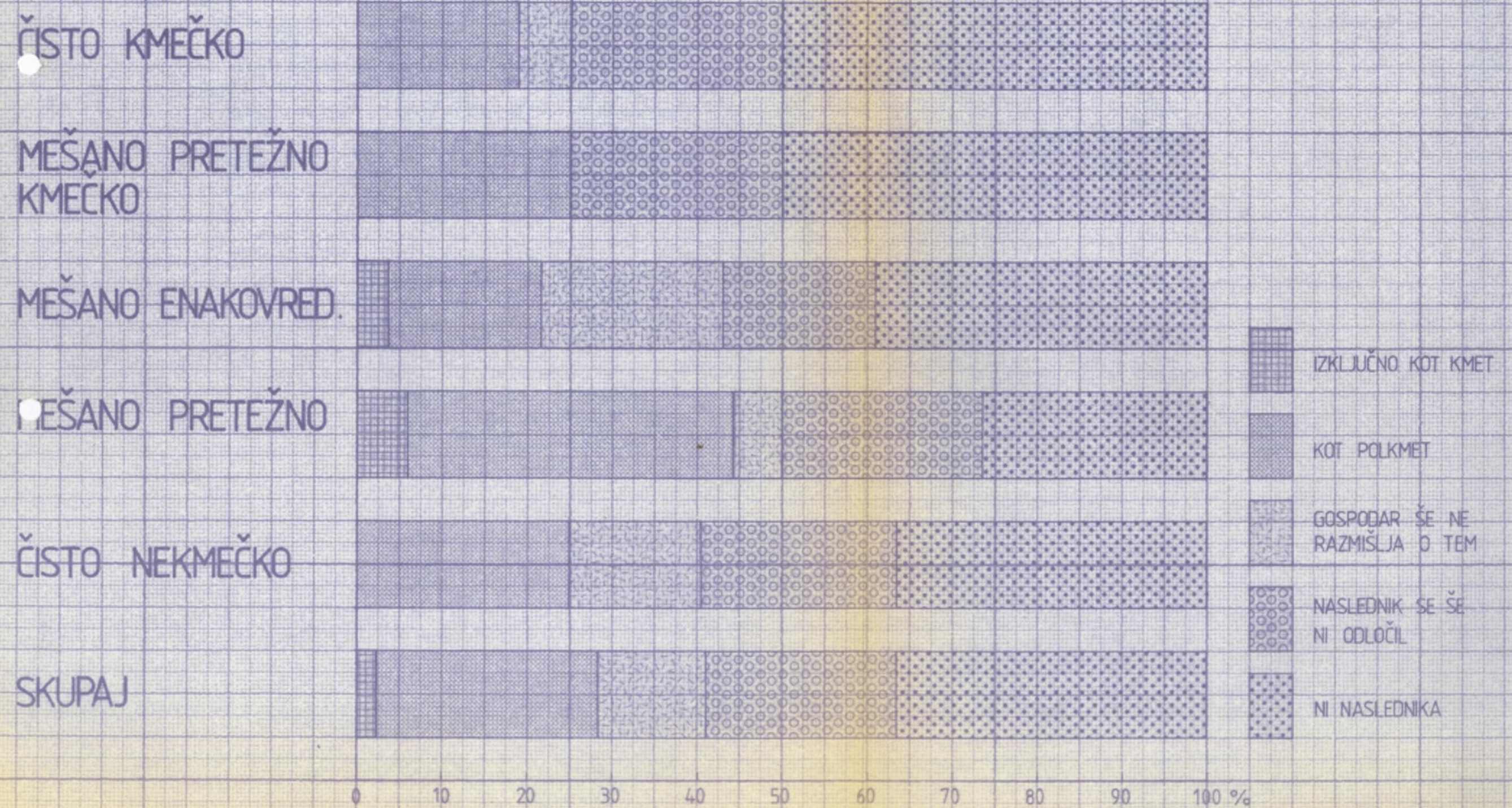
DELEŽ MEŠANIH DELAVSKO - KMEČKIH
GOSPODINJSTEV L. 1971 (v odstotkih)

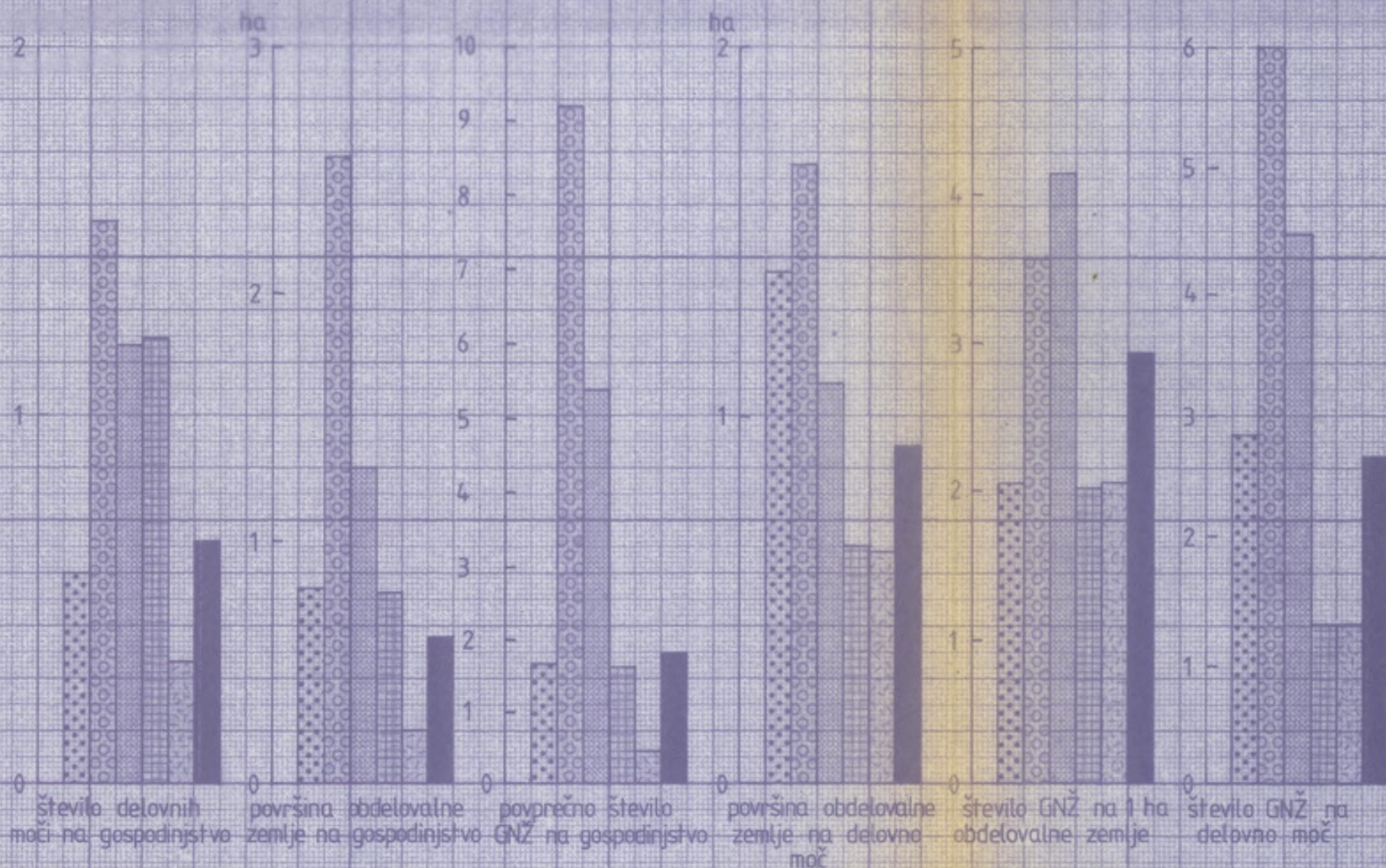
SOCIOEKONOMSKA STRUKTURA GOSPODINJSTEV Z OZIROM NA NJIHOVO STAROSTNO STRUKTURO

NASLEDSTVO NA KMETIJI Z OZIROM NA SOCIOEKONOMSKO STRUKTURO GOSPODINJSTEV

NEKATERI POKAZATELJI KMETIJSKE PROIZVODNJE Z OZIROM NA SOCIOEKONOMSKO STRUKTURO GOSPODINJSTEV

LEGENDA

čisto kmečko gospodinjstvo

mešano enakovredno

čisto nekmečko

mešano pretežno kmečko

mešano pretežno nekmečko

skupaj